

Zmiany pozycji społecznej kobiet

W ostatnich kilkudziesięciu latach następowało wiele zmian w zakresie ról kobiet i w ich pozycji społecznej. Jak podkreśla Kathleen Newland: „zmieniające się okoliczności zmieniają warunki, które przez całe stulecia determinowały los kobiet. Rozwój technologii medycznej umożliwia kobiecie wyzwolenie się od biologicznego imperatywu wielokrotnych – często nie chcianych – porodów. Nowoczesne środki łączności przełamują tradycyjne bariery w społecznościach nawet najbardziej izolowanych od reszty świata. Modernizacja, wraz z towarzyszącym jej procesem integrowania się gospodarek narodowych, w praktyce prawie już położyła kres istnieniu społeczności zamkniętych i samowystarczalnych. Częściej niż kiedykolwiek przedtem egzystencja rodziny opiera się – jeśli chce się osiągnąć lub zachować odpowiednią stopę życiową – na zarobkach kobiety. Konsekwencje tych i innych zarysowujących się tendencji stwarzają ramy dla procesu, którego istotą będzie najprawdopodobniej coraz bardziej zdecydowane oddalanie się kobiet od obwarowanych zakazami, rygorystycznie określanych schematów przeszłości”.

Zmiany pozycji społecznej kobiet związane były z umasowieniem pracy zarobkowej kobiet poza domem, a później z ich dostępem do coraz wyższych szczebli wykształcenia, a także z feminizmem występującym jako element ideologii różnych partii politycznych i ruchów społecznych. Nie przesądzając w jakiej mierze zwycięstwa feminizmu umożliwiły kobietom pracę zawodową i kształcenie się, a w jakiej mierze zmiany technologiczne i ekonomiczna konieczność zatrudniania kobiet przyczyniły się do zwycięstw feminizmu, stwierdzić można, że zmiany pozycji społecznej kobiet uzależnione były od ich pracy zawodowej.

Pozycja społeczna kobiet zmieniła się wówczas, gdy coraz większa liczba kobiet obok tradycyjnych ról kobiecych zaczęła

pełnić role pracownicze i zawodowe. Praca zawodowa kobiety stała się źródłem jej uprawnień i odpowiedzialności. Konsekwencją była niezależność ekonomiczna kobiet, dostęp do kształcenia zawodowego, a następnie wyższego, zwiększone uczestnictwo w życiu kulturalnym, intelektualnym i politycznym.

Od wielu stuleci większość kobiet była aktywna zawodowo w rodzinnych gospodarstwach i przedsiębiorstwach, głównie w rolnictwie, ale także w handlu i w rzemiośle. Kobiety pracowały najczęściej jako pomagające członkinie rodzin, albo jako służba domowa, ale istniały także rzemieślnicze cechy kobiece. W miejscach, gdzie nie było poddaństwa chłopów kobiety były też najemnymi robotnicami w rolnictwie. W XVIII wieku w Europie wiele kobiet wykonywało pracę chałupniczą lub pracowało w manufakturach. Najemna praca kobiet poza rolnictwem i poza własnymi lub cudzymi gospodarstwami rodzinnymi zaczęła się jednak na wielką skalę wraz z rewolucją przemysłową w XIX wieku. Od tego momentu zaczęło się masowe uczestnictwo kobiet w rynku pracy oraz ewolucja ich zatrudnienia.

Zatrudnienie kobiet w przemyśle zaczęło się w różnych krajach kapitalistycznych wraz z początkiem mechanizacji produkcji i ze zmniejszeniem się ważności siły fizycznej robotnika. W tych warunkach zapotrzebowanie na niżej wynagradzaną pracę kobiet i dzieci wzrastało gwałtownie. Proces ten przebiegał w różnych krajach w różnych okresach, lecz przebieg jego był wszędzie bardzo podobny.

Być może najważniejszą zmianą, jaką przyniosło kobietom wejście do przemysłu w XIX wieku było oddzielenie miejsca pracy produkcyjnej od domu. W gospodarstwie rolnym produkcja, reprodukcja i konsumpcja odbywały się w tej samej ograniczonej przestrzeni. Kobieta mogła wykonywać prace produkcyjne, które nie kolidowały z opieką nad dziećmi i z pracami w gospodarstwie domowym. Cięża, rodzenie dzieci i opieka nad niemowlętami nie powodowały dłuższych przerw w cyklu

produkcyjnym gospodarstwa. Nie były też sprzeczne z jego interesami, gdyż dzieci stanowiły przyszłą siłę roboczą potrzebną w gospodarstwie rolnym.

Tymczasem praca w przemyśle oznaczała oddzielenie miejsca produkcji od domu, a rytm pracy w fabryce bardzo trudno było pogodzić z opieką nad dziećmi i z pracą w gospodarstwie domowym. Ponadto rodzenie i wychowywanie dzieci przez robotnice nie leżało w interesie pracodawców (choć reprodukcja siły roboczej stanowiła interes całej klasy kapitalistów), którzy zmierzali do skrócenia do minimum przerw spowodowanych ciążą i porodem.

W ten sposób powstał konflikt między produkcją a reprodukcją, który został częściowo rozwiązany przez nieciągłość pracy kobiet. Większość z nich zaczynała pracę w dzieciństwie lub we wczesnej młodości i przerywała zatrudnienie po zamążpójściu czy po urodzeniu pierwszego dziecka. Tylko wdowy i mężatki z najbiedniejszych rodzin pracowały nawet wtedy, gdy miały małe dzieci.

Nieciągłość pracy zawodowej kobiet była więc skutkiem oddzielenia miejsca produkcji od domu, niemożności pogodzenia opieki nad dziećmi i pracy domowej z rytmem pracy w fabryce. W okresie powojennym wzrastało zatrudnienie kobiet poza przemysłem i rolnictwem, bowiem dopiero szeroki dostęp kobiet do wykształcenia umożliwił im pracę biurową w różnych przedsiębiorstwach oraz pracę w szkołach.

Zasadnicze zmiany w strukturze zatrudnienia kobiet dokonały się po II wojnie światowej. Zmiany te polegały głównie na silnym wzroście zatrudnienia kobiet w tzw. trzecim sektorze tj. w handlu, gastronomii, administracji, marketingu, służbie zdrowia, oświacie i w innych nieprodukcyjnych działach gospodarki.

Głębokie zmiany dokonały się też w składzie zatrudnionych kobiet. Gdy w okresie międzywojennym przeważały wśród nich

biedne, młode i niezamężne, to po II wojnie światowej bardzo wydatnie zwiększyła się proporcja mężatek, kobiet mających małe dzieci i starszych wiekiem. Kobiety zaczęły bowiem wracać do pracy po przerwie na wychowanie dzieci, a także pracować w niepełnym wymiarze godzin.

Współcześnie obserwuje się wiele uwarunkowań dalszych zmian w sytuacji kobiet i mają one różny charakter. Zmiany demograficzne polegają na wydłużeniu życia kobiety, na obniżeniu wieku zawierania małżeństw i zmniejszeniu się liczby dzieci w rodzinach. Zmiany technologiczne i zmiany w organizacji pracy spowodowały ograniczenie miejsc pracy w przemyśle, a równocześnie powstało wiele zawodów dostępnych dla kobiet, gdyż związanych z pracą umysłową i fizyczno – umysłową. Rozwój działalności opiekuńczej państw i różnych agend rządowych stworzył wiele nowych miejsc pracy, które zajęły przeważnie kobiety jako pracownice biurowe, pielęgniarki, przedszkolanki, asystentki społeczne, itp. Ponadto tworząc sieć żłobków i przedszkoli umożliwiono matkom małych dzieci pracę zawodową.

Są podstawy, by sądzić, że pozycja kobiet w danym społeczeństwie uprzemysłowionym jest tym wyższa, im więcej kobiet pracuje zawodowo, im wyżej cenione zawody wykonują, im częściej zajmują wyższe stanowiska służbowe i im wyższe są ich zarobki. Jednakże dostęp kobiet do zawodów o wysokim prestiżu i wysokich dochodach, do wyższych stanowisk i do wyższych szczebli władzy państwowej i politycznej jest ciągle jeszcze ograniczony.

Dla przykładu: rozwój wielkich korporacji oraz ich biurokratyzacja stworzyły zapotrzebowanie na pracowników biurowych niższego szczebla, którymi stały się w ogromnej większości kobiety. Mimo bardzo silnej feminizacji pracy biurowej, stanowiska kierownicze zajmują jednak znacznie częściej mężczyźni niż kobiety.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy -

potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.